

НАПРЯМ 5. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ В МЕТОДИЦІ НАВЧАННЯ ГЕОГРАФІЇ

Маковецька Лариса Олексіївна,
*кандидат географічних наук, доцент кафедри економічної та
соціальної географії Волинського національного
університету імені Лесі Українки, м. Луцьк*

ПІДГОТОВКА БАКАЛАВРІВ З СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ: КОМПЕТЕНТНІСТНИЙ ПІДХІД, ПРАКТИКООРІЄНТОВАНІСТЬ

Трансформаційні процеси територіального розвитку в Україні та світі ставлять нові вимоги до підготовки фахівців, які можуть поєднувати географічне мислення з інструментами стратегічного планування, управління, аналітичною інформацією і комунікацією.

У Волинському національному університеті імені Лесі Українки у 2025 році сформовано та здійснено перший набір на освітньо-професійну програму (ОПП) «Соціально-економічний розвиток територій» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю С6 «Географія та регіональні студії». Визначена ОПП створена як відповідь на сучасні виклики ринку праці та узгоджена з Національною рамкою кваліфікацій (рівень 6), Рамкою кваліфікацій (РК) Європейського простору вищої освіти (ЄПВО) (EQF-LLL, рівень 6) і першим циклом Європейського простору вищої освіти (FQ-EHEA). Програма має обсяг 240 кредитів ЄКТС, тривалість навчання 3 роки 10 місяців і реалізується українською мовою.

ОПП поєднує три взаємопов'язаних концептуальних виміри, зокрема географічний – дослідження геопросторової організації суспільства, природно- та суспільно-територіальних систем; управлінський – територіально-орієнтований підхід до планування, прогнозування й стратегування; цифровий – застосування ГІС, картографування та аналітико-статистичних методів (відкриті дані) для моделювання територіальних/регіональних процесів.

Визначена ОПП має за мету сформувати у випускника компетентності, які би дозволяли розв'язувати спеціалізовані завдання та практичні проблеми соціально-економічного розвитку територій у ситуаціях невизначеності, застосовуючи сучасні географічні та

економічні знання, володіючи навичками аналізу й прогнозування розвитку, компетентностями у сфері планування, управління та стратегування, які були б спроможні аналізувати інтегральний потенціал територій, розробляти стратегії розвитку, здійснювати моніторинг та оцінювання політик, використовувати цифрові інструменти та ГІС технології у плануванні регіонів, працювати у міждисциплінарних командах, приймати управлінські рішення на принципах сталого розвитку.

Матриці освітніх компонентів (ОК – Інтегральна компетентність(ІК), загальні компетентності(ЗК), фахові компетентності(ФК), програмні результати навчання (ПРН)) підтверджують їх системне покриття – від методологічної бази географії до ГІС-моделювання, стратегування і прийняття рішень у сферах з високою невизначеністю (війна, відбудова, міграція, енергетичні та інфраструктурні ризики). Зокрема, Інтегральна компетентність (ІК) – здатність вирішувати складні спеціалізовані завдання розвитку територій у професійній діяльності та в навчанні. Загальні компетентності (ЗК) охоплюють абстрактне мислення, комунікації державною та іноземною мовами, командну роботу, етику, громадянські цінності тощо. Фахові компетентності (ФК) включають використання теорій суспільної й природничої географії; участь у проєктах; польові та лабораторні методи; кількісні підходи; аналіз суспільно-територіальних систем; інтеграцію спостережень із моделюванням; територіальне планування і стратегування; картографування соціально-економічного розвитку; прийняття управлінських рішень. Така збалансованість знижує «розрив теорія практика» і забезпечує релевантність навичок для роботодавців публічного й приватного секторів. Програмні результати навчання (ПРН) інтегрують знаннєві, інструментальні та соціальні складові, забезпечуючи цілісний профіль випускника.

Загальний обсяг – 240 кредитів ЄКТС: 45 (180 кредитів) обов'язкових компонентів і 12 (60 кредитів) – вибіркового освітніх компонентів. Серед ключових дисциплін: «Основи фізичної географії», «Картографія з основами геодезії», «Статистика та візуалізація розвитку територій», «Основи суспільної географії», «Географія України», «Основи соціально-економічного розвитку територій», «Управління територіальними системами», «Територіальне планування та стратегування», «Геоінформаційні системи у територіальному розвитку», «Геоурбаністика та міське господарство»,

«Україна і світове господарство», «Територіальний маркетинг і брендинг», «Адміністративне та муніципальне право», «Організація управлінського документообігу», «Соціологія». Практична складова включає практики: навчальну комплексну природничу (з виїздом), навчальну професійно-спрямовану, навчальну з управління територіальними системами, виробничу з моніторингу довкілля, виробничу економіко-географічну (з виїздом), виробничу у територіальних громадах (з виїздом) та переддипломну. Така поглиблена практикоорієнтованість (7 видів практик, виїзні модулі, співпраця з територіальними громадами, бізнес-структурами також – курсова робота, атестаційний іспит, публічний захист кваліфікаційної роботи) формує професійну ідентичність здобувача освіти. Цифрова складова (ГІС, картографування, візуалізація, аналітика) створює середовище для командної роботи та наукової комунікації. Академічна мобільність підсилює інтернаціоналізацію та порівняльні регіональні студії, необхідні для конкурентоспроможності на ринку праці. Тематика досліджень – від прогнозування розвитку й оцінки впливу війни до децентралізації та соціальної згуртованості – забезпечує суспільну значимість та відповідність реаліям часу даної освітньо-професійної програми

Система оцінювання реалізується за накопичувальною бально-рейтинговою системою та включає поточний, підсумковий і атестаційний контроль. Передбачено атестаційний іспит із теорії та практики соціально-економічного розвитку територій і публічний захист кваліфікаційної роботи з перевіркою на оригінальність.

Випускники є затребуваними в органах державної влади й місцевого самоврядування, агенціях регіонального розвитку, аналітичних центрах, проєктах міжнародної технічної допомоги, консалтингових компаніях та бізнес-структурах інфраструктурного і сталого розвитку. Подальше навчання можливе на другому (магістерському) рівні за С6 «Географія та регіональні студії» або спорідненими програмами.

Таким чином, ОПП «Соціально-економічний розвиток територій» вибудована як цілісна компетентнісна модель підготовки бакалавра з міждисциплінарним фокусом і сильною цифровою складовою (ГІС, стратегування, аналітика). Матриці відповідності гарантують керованість якості: прозорий зв'язок між освітніми компонентами, компетентностями та результатами навчання. Практикоорієнтованість, мережа партнерств і мобільність

забезпечують ранню професіоналізацію та конкурентоспроможність випускників ринку праці. Тематика наукових досліджень фокусується на повоєнній відбудові, управлінні ризиками та соціальній згуртованості, що відповідає державним і місцевим пріоритетам.

Освітньо-професійна програма «Соціально-економічний розвиток територій» – це не просто навчальна траєкторія. Це шлях формування фахівця, який здатен мислити стратегічно, діяти відповідально та професійно, будувати стійкі громади та сприяти розвитку нашої держави. У час, коли відбудова і модернізація України стали національним пріоритетом, потреба у таких фахівцях є не лише актуальною, а й критично необхідною.

Література

1. Бутенко А., Єременко О., Книш О., Сурай А., Требенко О. Забезпечення якості вищої освіти в Україні: навчально-методичний посібник. Київ: Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти, 2025. 76 с.

2. Освітньо-професійна програма «Соціально-економічний розвиток територій» перший (бакалаврський) рівень вищої освіти, спеціальність С6 «Географія та регіональні студії». Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2025 р., 2026р.. URL: <https://vnu.edu.ua/uk/all-educations/sotsialno-ekonomichnyy-rozvytok-terytoriy-plan-zatv-2025r>

Романів Андрій Степанович,

кандидат географічних наук, доцент, доцент кафедри географії і туризму ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янука», м. Рівне

НОВІ МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ І СОЦІАЛЬНОЇ ГЕОГРАФІЇ СВІТУ В ЗЗСО УКРАЇНИ

Сучасний етап розвитку шкільної географічної освіти в Україні характеризується переходом від знаннево-описової моделі навчання до компетентнісної, діяльнісної та проблемно орієнтованої. Особливо